

**KO'P TILLILIK VA LISONIY IDENTIKLIK O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK:
NAZARIY VA AMALIY TAHLIL**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19601077>

Davlatov Zayniddin

Abduvahobova Farangiz

O'zbekiston jahon tillari universiteti

3 kurs 2327-guruh talabalari

zayniddindavlatov511@gmail.com

abduvahobovafarangiz2@gmail.com

**ВЗАИМОСВЯЗЬ МНОГОЯЗЫЧИЯ И ЯЗЫКОВОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ:
ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ И ПРАКТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ**

**THE RELATIONSHIP BETWEEN MULTILINGUALISM AND
LINGUISTIC IDENTITY: A THEORETICAL AND PRACTICAL ANALYSIS**

Annotatsiya

Mazkur maqolada ko'p tillilik va lisoniy identiklik o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik tahlil qilinadi. Ko'p tilli muhitning shaxs rivoji, kommunikativ kompetensiya va identiklik shakllanishiga ta'siri ilmiy asosda yoritiladi.

Kalit so'zlar

ko'p tillilik, lisoniy identiklik, bilingvizm, ta'lim, kommunikativ kompetensiya

Аннотация

В статье анализируется взаимосвязь многоязычия и языковой идентичности. Рассматривается влияние многоязычной среды на развитие личности, коммуникативную компетенцию и формирование идентичности учащихся.

Ключевые слова

многоязычие, языковая идентичность, билингвизм, образование, коммуникативная компетенция

Abstract

This article examines the relationship between multilingualism and linguistic identity. It highlights how multilingual environments influence personal

development, communicative competence, and identity formation in learners within educational contexts.

Keywords

multilingualism, linguistic identity, bilingualism, education, communicative competence

KIRISH

Zamonaviy globallashuv jarayoni natijasida ko'p tillilik (multilingualism) jamiyatning ajralmas xususiyatiga aylanib bormoqda. Xalqaro migratsiya, raqamli kommunikatsiya va global ta'lim tizimining rivojlanishi insonlarning bir nechta tillarni bilishini zarurat darajasiga olib chiqdi. Ayniqsa, ta'lim tizimida ko'p tillilikni rivojlantirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ko'p tillilik nafaqat lingvistik hodisa, balki shaxsning ijtimoiy va madaniy rivojiga bevosita ta'sir ko'rsatuvchi omildir. Baker (2011) ko'p tillilikni kognitiv rivojlanish va ijtimoiy moslashuvning muhim vositasi sifatida baholaydi [1]. Shu bilan birga, lisoniy identiklik (linguistic identity) shaxsning o'zini ma'lum til va madaniyat bilan bog'lash jarayonini ifodalaydi. Norton (2013) fikriga ko'ra, til o'rganish jarayoni shaxsning identikligini shakllantiruvchi asosiy omillardan biridir [2].

Mazkur maqolaning maqsadi ko'p tillilik va lisoniy identiklik o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilish, hamda ta'lim jarayonida bu jarayonni samarali boshqarish yo'llarini aniqlashdan iborat.

METODLAR

Mazkur tadqiqot sifat (qualitative) metodologiyasi asosida olib borildi. Tadqiqotning birinchi bosqichida ko'p tillilik va lisoniy identiklikka oid nazariy manbalar tahlil qilindi. Baker (2011), Cummins (2000) va Norton (2013) ishlari o'rganilib, ushbu tushunchalarning nazariy asoslari aniqlashtirildi [1][2][3].

Ikkinchi bosqichda pedagogik kuzatuv metodi qo'llanildi. Ingliz tilini o'rganayotgan o'quvchilarning tilga bo'lgan munosabati, turli tillardan foydalanish darajasi va kommunikativ faolligi o'rganildi.

Uchinchi bosqichda esa qiyosiy tahlil orqali bir tilli va ko'p tilli o'quvchilarning rivojlanish darajalari taqqoslandi. Shuningdek, dars jarayonida storytelling, role-play va loyiha asosida o'qitish metodlarining ta'siri tahlil qilindi.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari ko'p tillilik o'quvchilarning kognitiv va kommunikativ rivojiga sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi. Ko'p tilli o'quvchilarda analitik fikrlash, muammoni hal qilish va moslashuvchan fikrlash qobiliyatlari yuqori ekanligi kuzatildi. Masalan, ko'p tilli o'quvchilar yangi leksik birliklarni tezroq

o'zlashtirishi va ularni turli kontekstlarda moslashuvchan qo'llay olishi aniqlandi. Bu ularning metalingvistik ongining rivojlanganligini ko'rsatadi.

Shuningdek, kod-almashinish (code-switching) holatlari keng tarqalganligi kuzatildi. Masalan, o'quvchilar "Men homework qildim" yoki "Bugun lesson juda interesting bo'ldi" kabi aralash nutqdan foydalanadi. Bu holat ularning ko'p tilli identikligini shakllantirayotganini ko'rsatadi.

Bundan tashqari, ko'p tillilik o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvchanligini ham oshiradi. Ular turli madaniyat vakillari bilan samarali muloqot qilish qobiliyatiga ega bo'ladi.

MUHOKAMA

Olingan natijalar zamonaviy ilmiy nazariyalar bilan mos keladi. Cummins (2000) ikki tillilikning kognitiv rivojlanishga ijobiy ta'sirini ilmiy asoslab bergan [3]. Tadqiqot natijalari ham bu fikrni tasdiqlaydi. Norton (2013) til o'rganish jarayonini identiklik shakllanishi bilan bog'laydi [2]. Ushbu tadqiqotda ham o'quvchilarning til orqali o'zini ifodalashga bo'lgan intilishi ularning identikligi shakllanishiga ta'sir qilgani aniqlandi. Shu bilan birga, ko'p tillilik shaxsda bir nechta identiklik qatlamlarini shakllantiradi. Bu esa zamonaviy jamiyatda moslashuvchanlikni oshiradi. Biroq, agar ta'lim jarayonida muvozanat saqlanmasa, ona tilining mavqei pasayishi mumkin.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, ko'p tillilik va lisoniy identiklik o'zaro chambarchas bog'liq jarayonlar bo'lib, ular shaxs rivojining muhim omillaridan biridir. Ko'p tillilik o'quvchilarning kognitiv, kommunikativ va ijtimoiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, shuningdek, ularning identikligini boyitadi.

Shu asosda ta'lim tizimida ko'p tillilikni qo'llab-quvvatlash, o'quvchilarga turli tillarda fikr bildirish imkoniyatini yaratish, hamda zamonaviy interaktiv metodlardan foydalanish tavsiya etiladi. Bu o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Baker, C. (2011). "Foundations of Bilingual Education and Bilingualism". Multilingual Matters.
2. Norton, B. (2013). "Identity and Language Learning". Multilingual Matters.
3. Cummins, J. (2000). "Language, Power and Pedagogy". Multilingual Matters.
4. Grosjean, F. (2010). "Bilingual: Life and Reality". Harvard University Press.

5. García, O. (2009). "Bilingual Education in the 21st Century". Wiley-Blackwell.